

Himalayan Project

Nr.31. - 15. årgang - Himalayan Project - Februar 2014

www.nepalhelp.dk

Bestyrelsen Himalayan Project

formand:	Torbjørn Ydegaard, Fjordvej 4, 6200 Aabenraa Tlf. 29 82 28 54 - tyde@ucsyd.dk
næstformand:	Flemming Worm - fotograf@wormphoto.dk
kasserer:	Sari Lange - sl7@viborg.dk
sekretær:	Allan Danfær - danfaer@mail.dk
medlem:	Thøger Berg Nielsen - bodildegnbol@hotmail.com
medlem:	Per Steinø - per.steinoe@ps.rm.dk
medlem:	Kurt Lomborg, Kjeldbjergvej 34, 7800 Skive Tlf. 97 54 53 08 - klomborg@post11.tele.dk

16. Ordinære Generalforsamling

Tirsdag 4. marts 2014

kl. 1800 på Højslev Kro

Kurt Lomborg, PerSteinø og Sari Lange er på valg. Desuden skal der vælges 2 suppleanter. Meld meget gerne din interesse før Generalforsamlingen, men ellers meld dig i forbindelse med valg til bestyrelsen.

Der vil blive serveret en let anretning (pariserbøf som sædvanligt) med øl/vand for **120 kr.**

Ud over Generalforsamlingens procedurer vil der blive vist billeder og fortalt historier fra årets gang i Upper Solu.
Husk tilmelding til klomborg@post11.tele.dk

Medlemskab - Nyt kontingent-år 2014!

Husk at du skal have fornyet dit medlemskab senest 24. februar for at have stemmeret på generalforsamlingen.

Personligt Medlemskab: 250 kr (kontingentet går til projekter i Nepal)

Ungdomsmedlemskab: 125 kr (studerende og unge med lavindkomst)

Støttemedlemskab: 125 kr (giver ikke stemmeret men kun foreningsstøtte)

Benyt vedlagte indbetalingskort eller overfør via homebanking.

Overførsel fra din konto til HPs konto: 8500 2651842339

eller Via indbetalingsfunktionen: +73< (tomt felt) +86316536<

Fotos: Kurt Lomborg

Forside: Fru Phurwa Sherpa, mor til Pasi, takker for den hjælp vi yder Pasi, som har fået scholarship i 10 år og som nu læser til sygeplejerske. I baggrunden forberedes kartoffelpandekager med sur ostesovs i Namgyals hjem i Mopung.

Bagside: Broen over Marbu Khola under Orale krydses af WEP-team. Stammerne ligger ikke fast, så de ruller, og derudover svajer de og er glatte, og elven bruser.

Janaki kommer til Danmark

Bodil og Leif var i Bakanje sidste forår for at give skolelærerne pædagogisk træning, og de tog Janaki med som tolk og guide. Og de havde det så godt sammen, at de nu har inviteret hende til Danmark.

Mange medlemmer kender også Janaki. Især scholarship donorerne, som jævnligt får en mail fra hende. Men også alle jer, der i Julen 2008

reagerede på min opfordring til at redde de 4 forældreløse og fortabte Khadka-børn. Du kan læse hele deres dramatiske historie på hjemmesiden

www.nepalhelp.dk /Scholarship

/4Khadka. Det er den bedste personrelaterede gerning vi har gjort i foreningen til dato. Janaki styrer sin søskendeflok, som en Mor ville gøre det. Lillebror Chirag går i 9. klasse. Lillesøster

Samyam læser til tandtekniker. Storesøster Kabita er blevet skolelærer og blev i øvrigt gift i sidste uge. Og Janaki selv læser Master-grad på Business School, laver regnskab for et lille firma om morgenen, giver privat-undervisning om aftenen, og det vigtigste af det hele, så har hun nu i 3½ år været ansat som HIPRON Sekretær på vores kontor i Kathmandu. Og det gør hun så samvittighedsfuldt og pligtopfyldende, at jeg ikke ved, hvad Himalayan

Project ville være uden hende.

Tirsdag 27. maj klokken 18.00

på **Højslev Kro** har vi arrangeret et medlemsmøde, hvor Janaki vil fortælle om sit liv, om hvordan hun og de 3 søskende blev reddet for 5 år siden, om sit arbejde i HIPRON og Upper Solu og især om sit arbejde med alle vore

scholarship. Hun er i fuld gang med at forberede en PowerPoint præsentation. Og hun taler et udmærket engelsk dog med tydelig nepalesisk accent. Hvis der er behov for det, finder vi også ud af en overfladisk oversættelse til dansk – og dine spørgsmål kan også oversættes fra dansk. Et stykke tid inde i mødet serveres en god pariserbøf med en

øl eller vand for 150 kr. Så derfor: **HUSK TILMELDING til klomborg@post11.tele.dk**

Giv dig selv den oplevelse at møde en dejlig nepaleser og et fantastisk menneske. Hun glæder sig helt vildt til at møde alle jer, som hun har et navn på og måske har mailet med, og ved hvem jeres student er, men ellers ikke har den fjerneste anelse om.

Det nytter!

af projektmager Kurt Lomborg!

I en radioudsendelse for nylig udtalte en ekspert, at 80% af den U-lands-bistand, som udføres af NGOer, hvorefter vi hører til de helt små, ikke fører til bæredygtighed. Det vil sige at kun hver femte bistandskrone medfører en udvikling i det lokale samfund, som vil fortsætte, når NGOen engang trækker sig tilbage. Det er fint at bygge en skole og lige så fint at sætte den i drift, men hvis ikke børnene kommer i skole, og hvis ikke lærerne er dygtige og engagerede nok, så nytter det jo ikke det store. Og endnu sværere med de små lokale sygehuse. Det er nyttigt og fint at lave drikkevandsprojekter, men hvis vand ikke må koste penge, så vedligeholdes det ikke, og så kollapser det efter en årrække. Og endnu værre med de små lokale vandkraft el-værker. Og i bedste fald, hvis der satses på uddannelse, så afsluttes den oftest med indgangen til mangel på beskæftigelse. Men selv om vores lille for- ening er sådan en lille lokal NGO, som hovedsageligt fungerer i kraft af medlemsbetalinger og nogle massive donationer

fra små og større organisationer, som tror på os, så hører vi til mellem de rigtige 20%. Endda i den allerbedste ende. Og det er, hvad jeg har oplevet her i efteråret oppe på bjergryggen i Upper Solu.

Men før de gode oplevelser er der lige et par negative. Ambika havde sagt op som leder af vores Women Empowerment Project (WEP), og det havde hun gjort så eftertrykkeligt i vrede, at der ikke var nogen mulighed for at få en samtale i gang. I stedet var Kul Prasad Rai blevet ansat. Han var efter Namgyals mening den bedste af 90 ansøgere. Men det viste sig at han er ekstremt langsom, og begreber som "focus" og "action" er ukendte for ham. Heldigvis har han Ambika's projekt-assistent Saraswati. Hun har udviklet sig til en meget selvstændig og effektiv sekretær, som altid er positiv og i godt humør, men hun er ikke en igangsætter. Jeg oplevede et WEP i stilstand og måske endda i opløsning. Kvindemøderne er efterhånden blevet meget afkortede fordi interessen for møderne er dalende. De fleste kommer

Der analyseres, påvises og forklares ved WEP stabsmødet

for sent, ofte flere timer, og mange går tidligt. Selvfølgelig fordi der er arbejde at passe, men også fordi møderne ikke er interessante nok. Og kvinderne har delvist ret. Ambika og jeg designede for et par år siden et meget omfattende program med en detaljeret arbejdsplan. Det var vores idé, at planen skulle følges, så længe vores mål var i "focus", men at planen skulle korrigeres hen ad vejen, og at dele af den måske endog skulle droppes, eller nye tiltag skulle tages, hvis vi kunne se at det ikke virkede. At der skulle tages "action". Ambika formåede det ikke. Og nu oplevede vi at Kul heller ikke forstod det, selv om både Namgyal og jeg påviste, analyserede, forklarede og udførte. Efterhånden gik hans aktiviteter helt i stå og her under hans rapporteringsperiode i Kathmandu, som skulle have været 1-2 uger, måtte vi efter 5 uger, og en god uge før dette er skrevet, true ham med en fyring. Han blev rasende, og skældte os ud for at være alt for krævende. Ingen af hans venner er udsat for lignende krav, selv fra langt større NGO'er. Nu måtte Namgyal og jeg i gang med en større selvransagelse, for vi følte os jo ramt af denne udtalelse. Og vi er, efter flere ti-

mer på Skype, kommet til det resultat, at Kul og Ambika har ret. Vi er meget krævende. Men det vil vi ikke ændre, for det er derfor vi hører til blandt de bedste af de 20 %. Så Namgyal forklarede Kul, at enten lever han op til vores krav eller også forlader han projektet øjeblikkeligt. Efter en søvnløs nats betænkningstid mødte han op, og med fasthed i stemmen ville han lægge hele sit liv og sin livsopfattelse om. Nu er han atter i Bakanje, og nu når bladet udkommer, er Namgyal taget derud for at se, hvordan det går. Hvis Kul ikke arbejder, som vi kræver, så bliver han fyret, og så må Namgyal overtage det sidste år af WEP. Heldigvis er Janaki nu så dygtig og selvhjulpnen på kontoret, at hun nok kan klare arbejdet i en periode uden Namgyal.

WEP er jo et samarbejde mellem vores Himalayan Project Nepal (HIPRON) og den Danske Ambassade. Vores danske Himalayan Project (HP) står helt udenfor som en tilknyttet supporter. Derfor kunne jeg egentlig bare betragte WEPs svagheder udefra og så gå ind og bearbejde de stærke sider. Måske skulle jeg have besøgt Bakanje et halvt år før, for at følge op på programmet, mens det endnu var i no-

I Kommunekontoret i Sagar-Bakanje var fremmødet stort og til tiden

genlunde fuld styrke. Men det er alligevel ikke for sent, for jeg oplevede at mange stod på spring og var klar på at noget måtte ske.

I forbindelse med vores pilot-WEP for nogle år siden, fandt vi ud af, at kvinderne i den grad ønskede sig baderum, hvor de kunne tage sig et varmt bad i fred og ro. Så Ambika og jeg designede et

Et af de mange nye private toiletter med vaskerum

projekt til etablering af offentlige vaskehuse med toilet for 5-6 husstande. Kun to eksisterende Vaskehuse blev bygget hurtigt efter projektstart, og de er begge i flittig brug, og brugerne er glade og tilfredse. Der var lidt skærmydsler i starten ved det ene, da en enkelt familie ikke forstod at gøre toilettet rent efter sig, men det blev rettet op af sygeplejersken Lajina, som var en del af vores WEP projekt. Men så havde vi problemer med at komme videre, for nu stillede kvinderne krav om langt større bygninger med to døre og gerne solvandvarmer, og dér stod jeg umiddelbart af. Men vores WEP team kørte hårdt på med foredrag om hygiejne og smittefare, så jeg forventede at få gang i projektet

igen her i efteråret.

Men så skete der noget andet i mellemtiden. En ny, ung og energisk "Kommunesekretær" var blevet ansat til at administrere fire kommuner, og herimellem

Bakanje. For et halvt år siden begyndte han at føre sig vældig frem med Sundhedsministeriets nye program, at gøre hele Nepal til "Open Defecation Free Area", hvilket betyder at ingen længere må gå ud på marken og skide, hvilket 80% af Bakanje's befolkning gjorde. Men det betyder jo så, at de er nødt til at bygge et toilet. Og det forunderlige skete. På under et halvt år har næsten alle husstande bygget et fint toilet i sten med septiktank, og mange har også bygget et vaskehus nu de var i gang. Før havde 15% af befolkningen eget toilet. Nu har 90%. Kommunesekretæren er selv forundret over sin succes, for i hans tre andre kommuner er de knap kommet i gang. Ingen tvivl om at vores bevidstgørelsesprogrammer har medvirket til den hurtige succes, men også hans trusler om ikke at ville udskrive ID-papirer og udbetale pensioner har medvirket. Normalt er det svært at lokke folk til at gøre noget uden lyden af klingende mønt i baggrunden, men denne gang har det været et stort fællesprojekt, hvor naboer hjalp hinanden med at bygge og at købe ind i fællesskab. At projektet så betyder, at et halvt ton gødning daglig bliver anbragt i et hul i jorden i stedet for som gødning til marken, er jo en anden historie. Men den del tager

Tæller IKKE med i statistikken

både kommunesekretæren og vi op på et senere tidspunkt.

Der er planer om at lave en jordvej op igennem Bakanje. Oprindeligt var planen om 5-7 år, men nu er den rykket frem, fordi alle i det offentlige kan se, at her sker der noget. Så nu begynder vejbyggeriet allerede nu til vinter, så vi om 2 år kan have traktorer kørende omkring for at bringe og hente varer.

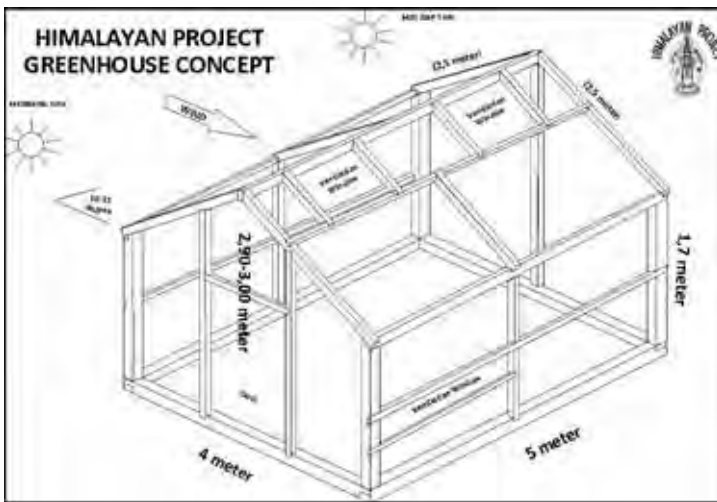
For to år siden støttede Dorte's søn uddannelsen af en landbrugstekniker. Khadga Raj Ghimere er nu blevet færdig og er blevet ansat af os i foreløbig et år. Han er fuld af energi og samtidig en indtagende og køn ung mand, som kvindegrupperne straks har taget til sig. Han skal hjælpe kvinderne med at etablere the-produktion men også især produktive køkkenhaver. Vi har bebudet at vi vil give tilskud på 50% på indkøb af grøntsags-frø, og Khadga Raj vil stå for indkøb og fordeling. Des-

uden har han og jeg i fællesskab designet et solidt og velbygget drivhus, som vil kunne stå i mange år og klare sig imod de voldsomme tordenvinde i monsuntiden. Og så udbredte vi rygten sammen med en tegning, at vi vil give tilskud på 65% på plastik og stå for indkøbet, mens de selv må stå for omkostningerne ved at bygge huset. På det tidspunkt vidste jeg ikke engang, hvad plastik til et drivhus koster, så jeg begyndte at få koldsved, da det så ud til at 80-90% af medlemmerne af vores kvindegrupper ville tage imod tilbudet. Nu gik det jo så strålende med fællesbyggeri af toiletterne, så nu er de klar til at gå i gang med drivhusene. Og træ er der nok af, for de kan bruge de skaller, der bliver tilbage efter tømmerhugst, og som normalt bare ligger og rådner op. Og så skal Khadga Raj også lære dem at lave kompost og naturgødning fra skoven. Og jeg skal have snakket med Hedeselskabet om hvordan man laver ikke-lugtende og arbejdsfri komposttanke til deres toiletter i stedet for septiktankene.

Så fik jeg en anden henvendelse. Det var ungdomsklubben i Sagar-Bakanje. Dren-

Khadgaraj forklarer Kul hvordan et såbed skal forberedes

tanken, om de som modydelse kunne mobiliseres til drivhusbyggeriet, så det kunne blive færdige før næste vækstsæson. Der blev grin og urolige bevægelser da jeg forelagde idéen, og allerede dagen efter var de i skoven for at finde træ.

Så nu er vi gået i gang med at bygge 200 drivhuse, som hver vil kunne producere 150 kg tomater, 30 tons. Som om 2 år

gene elsker at spille volley ball i skolegården, og jeg skal da love for at de tunge bondesønner kan banke til bolden, så det bamler i skolebygningerne. Men da de stillede op til distriktsturneringen blev de fuldstændig til grin. De kendte ikke engang reglerne og endte med at blive diskvalificerede. Pigerne vil gerne danse Nepali-dance, som er en meget yndefuld balletagtig ting, hvis den bliver udført rigtigt. Men de stærke bondepiger fra Bakanje bliver der peget fingre af, når de stiller op til konkurrencer. Så nu ville de unge

gerne have hjælp fra os til at ansætte en coach og en koreograf i hver 2 måneder for 6.000 kr i alt. I starten syntes jeg ikke om at skulle bruge vores penge til den slags ting og kunne se den spirende skuffelse i deres ansigter. Men så fik jeg ondt af de prægtige og solide unge mennesker med selvværdet. Og jeg fik

kan køres helt til Kathmandu ad den nye vej og indbringe 100 Rupee kiloet, 3 millioner Rupee til Bakanjes kvinder, som normalt har en indtægt på nul til 1000 Rupee om året. Men selvfølgelig holder den ikke. Man kan ikke sådan bare sælge 30 tons til toppris hele året. Men så snakkede vi med ejerne af det nye vandkraftværk i Korem, som producerer 80 kW. Det fordeles til 400 husstande, men kun til belysning. Hver husstand må bruge 150 kWh. Prøv at tænke på dit hjem. Det svarer til fire 40 W pærer. Men elværket står stille i dag-

Hydro Power Station i Korem åbnede for alle 80 kW

timerne, og de ville være lykkelige for at sælge billig strøm til småindustri, så straks så jeg for mig en række store elkogere, som boblede med tomatketchup krydret med løg og selleri fra køkkenhaverne og med de lokale krydderurter. Nepal har et returflaskesystem for ølflasker. Leveret i Kathmandu giver det 13 øre flasken. Selv nepalesere gider ikke over tre dage at bære tomme ølflasker til Kathmandu til den pris. Så tomme ølflasker er der nok af. I Nepal er tomatketchup rigtig meget dyrere end tomater. Måske især fordi det meste importeres fra Bhutan og Indien. Men nu måske snart fra Bakanje. Hvis bare vores undervisning om hygiejne kan nå et tilstrækkeligt højt niveau.

Måske er det "Konen med Æggene", men det bør forsøges, så her i første omgang drejer det sig om at få bygget de drivhuse og få tomaterne til at gro, mens kvinderne lærer at regulere temperaturen og vandingen i løbet af dagen. Dengang med vaskehusene samlede vi en god portion penge ind ved donationer fra mange beheartede medlemmer. Vi nåede kun at bruge en sjettedel af de penge. Nu har jeg skrevet til dem alle for at få lov til at bruge pengene til drivhuse i stedet, og det var pragtfulde svar jeg fik tilbage, fulde af opbakning. Et vaskehus kan konverteres til 30 drivhuse, så økonomien til dette første trin er allerede hjemme.

Men måske kan vi bygge en The-fabrik sammen med Ketchup-fabrikken. For nogle år siden havde knap 50 husstande lidt over 2.000 the-buske, men ingen havde forstand på at lave the'en til en attraktiv drik. Men rygtet fra nabo-distriktet, om overordentligt gode

priser på det tyske marked, havde vækket interessen. Nu har vi gennem WEP undervist i the-dyrkning og the-fremstilling, så i dag er der 120 husstande, der har 24.000 buske. Halvdelen ejes godt nok af to meget aktive mænd, men der er stadig en masse kvinder, der ejer i gennemsnit 100 buske hver.

Jeg prøvede for sjov, sammen med kvindegruppen i Sete, at lave god the. De leverede adskillige kilo blade, men efter sorteringen var der til deres skuffelse kun 100 gram tilbage. Imens sad vi og drak af deres færdiglavede the; den smagte af græs. Derefter sad vi og nuldrede de frasorterede skudspidser lige akkurat så meget, at blad-overfladen var brudt. Det syntes de var mærkeligt, for de plejede at stampe bladene i en morter til saften flød. Jeg pakkede det hele ind i en god plasticpose, som blev lukket, og lagt på varmen i hjørnet af komfuret natten over. Næste morgen havde det lidt the-lugt og halvdelen af bladene var blevet sortbrune. Vi havde ikke tid til at vente endnu en dag, så jeg lavede straks en sol-luft-tørrer af en

Local Solar Tea Drying Machine

papkasse, et stykke glas og nogle flade sten. Tikaram holdt vagt over kassen hele dagen, for at kørerne ikke skulle komme og æde the'en. Et meget afslappet job som han nød. Især fordi der hele tiden kom kvinder omkring for at se, hvordan det gik med the'en. Lige før solnedgang stimlede de sammen. Den var ikke helt tør og der var både grønne og sorte blade mellem hinanden, så den så helt forkert ud. Men da vi lavede en kop the i dobbelt styrke, fik de øjenbrynene helt i top og kiggede forundrede på hinanden. Den smagte næsten som en normal handels-the.

I Kathmandu snakkede vi med en mand, som handler med maskiner til the-fremstilling, og fik et tilbud om levering i Baganje, sammen med oplæring i brug af maskinerne. Vi kan lave sådan en fabrik for omkring 200.000 kr. De to mænd med mange buske var meget interesserede indtil jeg forklarede om den danske andelsbevægelse, hvor alle medlemmer af andelsforeningen har én demokratisk stemme. Den tanke brød de sig ikke om, hvortil jeg svarede at jeg gerne ville hjælpe dem med det praktiske i en Privat The-Fabrik, men jeg vil kun støtte økonomisk til en Andels The-Fabrik. I kvindegupperne sad de bare og smilede, og forstod ikke rigtigt, selv om vi allerede i WEP havde haft en ekspert i økonomi og andelsbevægelse til at forklare begge dele. Det havde ført til, at en gruppe kvinder havde etableret en Andels Bank, som låner penge ud også til mænd, men den må kun drives og styres af medlemmerne, som alle skal være kvinder. De har blot ét problem. De fik ikke lært, hvordan man fører regnskab.

Men når vi nu gentager undervisningen, dels med en regnskabskyndig økonom og dels med en jurist med viden om Andels-

bevægelsen, så har kvinderne nu noget at holde teorien op imod. Jeg håber sådan at de vil forstå, hvad det drejer sig om, og jeg håber også at de to mænd vil deltage i undervisningen. Jeg har lovet dem, at hvis de inden et år er gået, kan lave en Andels Kontrakt, som jeg kan forstå og acceptere, med mindst 50 medlemmer, hvoraf de fleste er kvinder fra alle samfundslag, så bygger vi den fabrik så hurtigt som overhovedet muligt. Hvis vi lægger små 100.000 kr til, så kan vi bygge fabrikken lidt større og supplere med ketchup-kogere. For the'en er bedst som spring-flush, så den er klar til salg, når tomaterne modner. Måske skal vi lægge lidt ekstra til for at lave et godt lagerrum, for det er ikke sikkert, at vi kan finde et passende marked sådan lige med det samme. Men nu har vi jo allerede startet vores "Frø-forsyning" som meget hurtigt kan ændres til "Andels Frø Forsyning" og så har vi jo snart "DLG" eller snarere "SLG" og inden vi ser os om, så har vi jo "Brugsforeningen", når der kommer penge mellem folk.

Vi har i mange år snakket om "Skoleu-

niform Fabrikken" i Chhimbu. Men det bliver ikke rigtigt til mere, for kvinderne i Chhimbu er organisatorisk svagere end de fleste, og initiativ er ikke noget, som man selv tager. Det viste sig, at deres regnskabssystem var håbløst, så kassereren for sy-gruppen var blevet hængt ud for underslæb. Jeg brugte fire timer på at gennemgå regnskabet og fór vild igen og igen, men endte op med at frikende konen, som blev umådelig glad og lettet. Det blev anklagerne ikke. Men jeg lærte en masse. Her kunne jeg se, hvordan WEP fejler ved ikke at støtte kvindegrupperne, hvor svaghederne er. Ingen i WEP havde bemærket denne svagthed. Heller ikke med Andels Kvinde Banken. Heller ikke med de enkelte kvindegruppers medlemskontingenter. Men jeg forstod også

hvor svært det må være for vor dårligt uddannede stab at vide, hvad de skal gøre. Men at de lukker øjnene er utilgiveligt. Sammen med en nyansat, Social Mobilizer Kamala Pradhan, udviklede jeg et praktisk regnskabs-system, som kun gælder for kvindegrupper i Upper Solu. Nu håber jeg at Kamala går i gang med at undervise kvindegrupperne. Flere af syerskerne har det også svært med at sy, så tøjet passer. Men de vil nu få en hel måneds sy-undervisning af WEP.

Nogle af kvindegrupperne havde også gået i kokkeskole. WEP havde lejet en fin chéf fra Kathmandu. Han var godt nok noget dyrere end den trekking-cook, som jeg

havde anbefalet. I Sete blev jeg således inviteret på fin dinér. En vegetarisk lasagne produceret over 2 dage. Kartoffelsalat med hjemmelavet mayonaise. Begge retter i princippet lige til en diarre ude i Solu,

men heldigvis gik det godt, og det smagte virkelig godt. Men også mere lokale retter, såsom brændenældesuppe, skiveskårne agurker, kyllingestumper med knogler stegt i chilli og selvfølgelig kogte ris med en velsmagende linsesuppe. Der sad vi alle i rundkreds og spiste med fingrene. Jeg gjorde hvad jeg kunne, men det var umuligt at spise mig igennem det hele. Og konerne var utroligt stolte over deres frembringelser.

Vores lille klinik i Chhirringkharka fungerer fint. Chhemi, som vi gav en jordermoderuddannelse, passer den, men der er ingen fødsler. Det er der ingen steder i Bakanje. WEPs sygeplejerske undervisere har virkelig fået sat en stopper for ukontrolleret familiestørrelse. Den lille bolig, som vi i Sagar-Bakanje har bygget, er nu endelig ved at være færdig til indflytning. Og Santosh Bashnet fik vi uddannet som Community Medical Assistant, nummer et blandt 50 studenter. Jeg ønskede ham stort til lykke og sammen besigtigede vi det fine lille hus, men få dage senere blev han syg og mistede bevidstheden efter et

Daphuti & Pasi - de to "overtallige" lærere i Chhimbu

par dage, blev båret i to dage til bussen, hvor han lå på gulvet og skrumlede en hel dag før han kom på hospitalet. Japansk Hjernebetændelse er en rigtig slem virus-sygdom, som dræber en del og efterlader halvdelen af resten som hjerneskadede. Santosh er stadig syg i hjernen her 2½ måned efter, så hans prognose er stadig meget reserveret, og vi kommer måske til at mangle den "doktor", som vi havde planer om.

Skolerne fungerer som hidtil. Jeg havde svært ved at vurdere om Bodil og Leif havde rykket noget ved lærernes undervisning under deres ophold i foråret. Skolerne havde efterårsferie, det meste af den tid jeg var der, men de skoleinspektører

Sagar-Bakanje Women Group holder møde foran "Lægeboligen"

jeg snakkede med sagde: "As usual". Vore Chhimbu lærere spurgte om de måtte hæve lønningerne i lighed med de offentligt ansatte skolelærere. Vi betaler løn til 3 af de 5 lærere som nu underviser 27 elever plus 7 børnehaveklassebørn. Jeg svarede, at de selv måtte bestemme, hvordan de vil klare fremtiden. Hvis de fortsætter som hidtil, så er der penge på deres konto til endnu 2 års drift. Hvis de hæver lønningerne er der til kortere tid. Hvis de omorganiserer skolens drift med færre lærere, så er der til lidt længere. Jeg bad dem om snarest at skrive en ordentlig status rapport om deres skole. Hvad de laver

og hvorfor. Ikke bare den sædvanlige sniksnak, så jeg kunne få noget materiale at skaffe penge hjem med. Foreløbig er der ikke sket noget. Det kan godt være, at det er svært, men de kan ikke blive ved med bare at regne med at jeg klarer det hele for dem.

Vores og Nykøbing Mors Rotary Klubs nye flotte bygning i Sagar-Bakanje Skole er ved at være færdig. De håbede faktisk, at jeg ville indvie den, men der var en del mindre opgaver, der manglede eller var sjusket udført. Men bygningen er allerede blevet udnævnt til distriktets smukkeste bygning. Især lærerværelset er fuldstændig fantastisk. Alt,

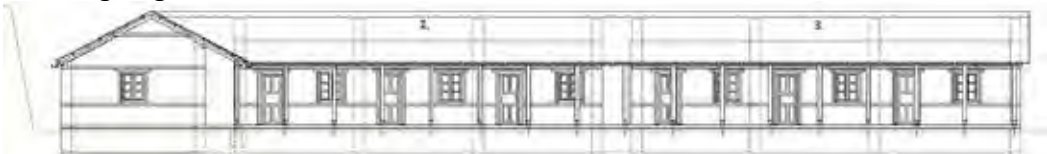
vægge, lofter, gulv, reoler og møbler er lavet i den smukkeste blågran helt oppe fra Chhuche, hvor træerne vokser langsomt. Skoven lider ikke skade ved det, for der står en masse små graner og venter på lidt lys for at kunne vokse langsomt op. Prøv at forestille dig duften i

et stort rum i frisk fyrretræ. Og farven. De 14 lærere har fået hver deres eget stykke af skrivebordet med egen stol og egne skuffer. Og hver lærer har sit eget aflåselige skab. Lagerrummet er dobbelt så stort som det skal være, og skoleinspektøren har fået sit helt eget kontor med en masse aflåselige skabe. Og nu har vi også givet ham egen computer, printer og scanner. Når nu Namgyal tager til Solu, og når han har godkendt byggeriet, kan de flytte alting på plads, så de endelig kan begynde at indrette det bibliotek og computerrum, som vi bygge for nogle år siden, men som er blevet brugt til midlertidigt kontor og lager. Og de to øverste klassetrin kan flytte ind i deres nye rummelige klasseværelser. Endelig efter mange år kan vi erklære overbygningsskolen i Bakanje for færdig, og endda rigtig flot færdig med alle faciliteter. Det har fået skoleinspektøren og skolebestyrelsen til at vågne op og stille nye skrappe krav til lærerne. Antallet af skoledage øges fra 210 til 240. At komme

for sent eller helt at udeblive efter en ferie kommer til at koste løntræk. Al indtag af alkohol, både blandt lærere og elever, skal medføre bortvisning den pågældende dag. Det samme gælder udøvelse af vold både udført af lærere og elever. Vi er meget spændt på, hvordan de regler bliver modtaget, og hvordan de vil blive ført ud i livet. Men forhåbentlig er nye tider på vej i Sagar-Bakanje Skole.

I Chhiringkharka tog vi mål til den nye skole, som vi skal bygge sammen med Bonnik Hansen fra Padborg-Kruså Rotary Klub. Den gamle skole er skrækkelig. Små mørke usle lokaler. Nu bygger vi tre jordskælvsikre bygninger under ét tag, med 7 klasseværelser, et laboratorium og et læreværelse med kontor og lager. Der går godt nok kun 45 børn i skolen, men de regner med at opgradere fra femte til syvende klasse, fordi Chhiringkharka ligger mange timers gang fra nærmeste overbygningsskoler. Vi har fået undervisningsmyndighederne til at love os en pæn sum,

mod at vi til gengæld har lovet at næste skole i vores program skal være skolen i Kenja.

Lad mig slutte med årets mest specielle projekt. Egentlig burde vi ikke gå ind i sådan et projekt, for der er så uendelig mange tilsvarende situationer at støtte i Nepal. Men denne situation ville

det gøre for ondt at prøve at glemme. Vi havde en fattig scholarship-dreng, Ram Bishwakarma, som var dygtig nok i skolen, og det var hans tvillingbror, Laxman, også. Men for fire år siden begyndte først Ram at gå mærkeligt, og snart gjorde Laxman også. Det blev værre og værre med dem begge, og sidste forår faldt Laxman ind i ildstedet og var ikke i stand til at redde sig ud ved egen kraft, og Ram skreg men kunne ikke hjælpe ham. Højre knæ brændte i stykker. Ram's donor betalte en hospitalsindlæggelse i Kathmandu med stor antibiotikabehandling og hudtransplantation, men også for at få den endelige handicap diagnose. Det var "Muskelsvind", som er uafvendeligt fremadskridende og fuldstændig uhelbredelig, og som vil føre

til døden før eller siden. Livet kan forlænges i Danmark med operationer og maskiner. Men i Solu ender den i kvælning. Det havde faderen luret for længe siden. Han havde fundet sig en anden kone og havde allerede avlet to børn med hende. Men besøgte stadig den første kone, hvilket førte til at hun fik endnu et barn her i sommer. Alle hendes familiemedlemmer rådede hende til også at løbe hjemmefra, men hun havde erklæret, at hun ikke kunne forlade sine to drenge. Derfor besøgte jeg dem langt inde i Thamakhani-dalen og højt oppe på venstre side. De to 16-årige drenge var blevet båret ud i solen på et tæppe og blev meget generte, da jeg ankom sammen med Namgyal. Vi havde en masse varmt vintertøj med til dem, og så blev de endnu mere generte, men kunne ikke holde sig når det var drenge-træningstøj med striber ned ad benene og en sej uldhue med et sports-logo. Vi sad længe og lod drengene bløde op. De var fuldstændig friske i hjernen, men kunne ikke engang knappe en skjorteknap. De kunne dårligt rette sig op og sidde. Ram var dårligst, han var begyndt at få lidt svært ved at trække vejret. På et tidspunkt begyndte de at grine. En af deres gamle

klassekammerater gik på stien ovre på en anden side af dalen, flere kilometer borte. Laxman fik bukket sine arme omkring sin lille spæde lillesøster, som han elsker meget højt. Man da hun begyndte at gylpe kunne han ikke gøre noget og måtte af med hende. Det begyndte at regne og moderen måtte bære de to tunge drenge ind, mens de skreg af smerte. Huset var en gammel hytte af brædder, som var rådnet en halv meter op fra jorden. Væggene var så utætte, at man ikke kunne holde varmen, når det blæste. Taget var så utæt, at de måtte trække et stort stykke plastik hen over sig på sengen, når det regnede. Det var ikke muligt at forlade den tapre kone og de stakkels drenge uden at gøre noget. Vi mailede rundt til medlemmer og venner og fik hurtigt samlet en del penge ind – tusind tak kære venner! – men der manglede stadig en del, indtil Skivehus Rotary Klub smed en sum ind. Helt usædvanligt ude mellem bjergene dumpede en mail fra Thøger ind på Namgyals iPhone om donationen, og straks gik han over to pas for at sætte projektet i gang.

Familien er flyttet ind i naboens kælder. Bræddeskuret er revet ned. Sten og træ er tilvejebragt. Bliktaget er på vej. Følg med i det videre forløb på hjemmesiden. Hvor er det godt at vi også har plads til at være lidt sentimentale og gå ned i detaljen, mens vi prøver at styre det store overblik.

Nu har vores scholarship program været i 17 år. Og efterhånden bliver flere og flere af vore første studenter færdige med studiet, får arbejde og udfører deres dåd. Og oftere og oftere fyldes Anne-Marie og jeg med en stolthed, som var det vores egne. Fra nu af vil vi i hvert medlemsblad lave en side med et af vores børn, og fortælle hvad de er blevet til. Sidst pralede vi af Pema Sherpa, der er blevet pilot, og Jangbu Sherpa, der er nummer et i klassen i Kina, foran alle kineserne. Og du er meget velkommen til at skrive et lille afsnit i næste medlemsblad, hvis du er stolt eller har en særlig historie at berette om din Student.

Denne gang vil vi gerne have lov at prale af Dawa Tenzing Sherpa fra Junbesi. Egentlig var der ikke noget at prale af. Han

Øvre Dolpo

Vi tør godt love, at dette er det nærmeste, vi kommer "verdens ende" - en trekkingtur gennem afsondrede dale, nord for den principielle Himalaya hovedkæde til landet Dolpo. David Snellgrove har så absolut ret, når han i sit pragtværk Himalayan Pilgrimage skriver: "These villagers dwell in one of the most glorious places on earth without being remotely aware of it."

Afrejse 7/10, 30 dage. 39.980,-

Ubesøgte Everest!

Hvem drømmer ikke om et ukendt og ubesøgt Everest trek.

Velkommen til et nyt Tibet og Himalaya eventyr med Kipling Travel.

Danmarkspræmiere på Everests glemte østside, Kangshung Face.

Oplev Makalu, Lhotse og Everest fra Tibet-siden og Everest fabelagtige og største væg, Kangshung Face. Et unikt pioner trek. Med Bart Jordans.

Afrejse 1/4, 25 dage. 31.980,-

Rundt om Manaslu

Rundt om Manaslu på rupertilbud.

Velkommen til endnu en nyhed - Manaslu som tehus trek. Gennem floddal til Yakoksens land med klostre og spændende landsbyer samt Larkya La Passet. Samlet set Nepals flotteste trekkingtur med de største variationer. Undervejs bor vi på Manaslus nye tehuse, hvor Kipling Travel har være med til at støtte oplæring i området.

Afrejse 5/10, 5/11. KUN 18.980,-

Everest base camp

Everest base camp og Gokyo-dalen, med overskridning af Cho La og panoramatoppen Kala Pattar.

Vi vandrer fra lodge til lodge på vores fantastiske rute med den bedste akklimatisering.

3 uger i verdensklasse med klart den bedst højdetilvænnning. Nyd godt af, at Nepal er Kiplings hjertebarn - vi har besøgt Everest siden 1987

Afrejse 1/4, 25 dage. 31.980,-

www.kiplingtravel.dk

Eller ring på 47 16 12 20 og få råd og vejledning om at rejse i Nepal.

Vi har størst erfaring på Nepal, tryekking, kultur og natur!

KIPLING
TRAVEL

var et dummerhoved. Havde svært ved både matematik og sprog. Han klarede den lige over dumpekarakteren igen og igen indtil 8. klasse, hvor han måtte give op. Men hans donor, som desværre er død i dag, nægtede at give op. Han var ugift, fattig og havde ingen børn, så Dawa var hans nærmeste. Dawa var god til at tegne og havde sendt nogle religiøse malerier til Peder, så han foreslog om ikke vi kunne finde en kunstner i Kathmandu, hvor Dawa kunne komme i lære. Dawa fandt selv en høj lama, som vidste nøjagtigt, hvordan alle menneskets psykologiske egenskaber skulle tegnes symbolsk som en guddom. Peder betalte den relativt dyre studieaf-

Himalayan Project og alle vores projekter i Upper Solu gennemføres lige nu med støtte fra:

 Himalayan Project medlemmer	MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF DENMARK DANIDA INTERNATIONAL DEVELOPMENT COOPERATION
 Skivehus Rotary Klub 	 STYRELSEN
 Nykøbing Mors Rotary Klub	 Sydthy Rotary Klub
 Rotary Club Schwerin	 Padborg-Kruså Rotary Klub
 Rotary Club of Kathmandu	
 Skive Innerwheel Klub	
 Nykøbing Mors Inner Wheel Klub	
PONA Charity Foundation	 www.kiplingtravel.dk Info@kiplingtravel.dk Telefon: 47 16 12 20
	 Væselvej 1 · 7800 Skive · Tlf. 97 52 45 44 · Fax 97 52 00 83

gift i 1½ år, og fik Dawa's afgangsprøve: en tegning af Guru Chenrezig; HPs logo. Peder var lykkelig; men herefter hørte vi aldrig mere til ham.

Dawa Tenzing var hjælpe-maler ved den nye Gompa i Serlo. Så blev han gift med den sødeste pige i Junbesi, og sammen lejede de rettighederne til at drive Junbesis største hotel, og fik sammen en kvik søn. Og så fik han hvervet at udsmykke Chhiringkharkas nye Gompa.

Vi blev inviteret på en dejlig middag, som Dawa selv havde lavet med tre retter, hvor han ind imellem madlavning, servering, præsentation af sin kone og søn, og mange taksigelser, også fik opfordret os til at få adgang til Gompaen, når vi kom helt derop til Chhiringkharka. Og vi må sige, at vi blev fuldstændig bjergtagne. Måske fordi vi kender kunstneren, eller fordi det bare er unikt. Aldrig har jeg set

så perfekt et helligt rum koncentreret om treenigheden: Buddha (ikke den sidste Buddha men Buddhaen for længe siden), Guru Rinpoche som levede for 1500 år siden og fastholdt retten til med vold at kæmpe for de "hvad der uden nogen tvivl er sandt", og Chenrezig som er den rene Medfølelse. Tag brillerne på og kig dybt ind i billedet herunder. Dawa Tenzing påstår selv at vi kan finde Peder Mose i kunstværket. Han ved godt at sjælen i vores religion ikke bliver genfødt, så derfor sendte han under arbejdet tit sine tanker til Peders siæl. for at opfordre den til at komme tilbage til livet, og meget gerne i Junbesi. Og med et underfundigt smil kigger han hen på sin nyfødte søn som moderen har taget op fra kurven og ammer mildt.

